

**ОКРЕМІ ПИТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-
ЗАКОНОДАВЧОГО СУПРОВОДУ ПІДГОТОВКИ
МАГІСТРАНТІВ (НА ПРИКЛАДІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ)**

Наталія Терентьєва,

доктор педагогічних наук, професор,
Національний університет біоресурсів і природокористування
України, Київ, Україна
Державна науково-педагогічна бібліотека України
імені В. О. Сухомлинського, Київ, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-3238-1608>

Анотація. Презентоване дослідження містить у собі матеріал, який розкриває окремі питання трансформацій в системі вищої освіти України, які вимагають швидкого реагування та адаптації існуючого процесу освітньо-професійної підготовки здобувачів вищої освіти до нововведень. Окреслено зміни у підготовці здобувачів вищої освіти (на прикладі магістрантів спеціальності Фізична культура і спорт) в сучасних умовах пермакризи. Наголошено на необхідності здійснювати постійний моніторинг змін в інформаційно-законодавчій сфері, що надасть змогу не лише підвищити рівень власної обізнаності та професіоналізму, а й

здійснювати контрольований адекватний інформаційний супровід здобувачів вищої освіти та зберегти психічну рівновагу й досягти психологічної стійкості НПП.

Ключові слова: заклад вищої освіти, здобувачі вищої освіти, фізична культура і спорт, трансформації в законодавчій сфері, пермакриза

Abstracts. *The presented paper contains material that reveals certain issues of transformations in the higher education system of Ukraine, which require a quick response and adaptation of the existing process of educational and professional training of higher education students to innovations. The changes in the training of higher education students (on the example of master's students majoring in Physical Culture and Sports) in the current conditions of the permacrisis are outlined. The necessity of constant monitoring of changes in the information and legislative sphere is emphasized, which will allow not only to increase the level of own awareness and professionalism, but also to provide controlled adequate information support for higher education students and to maintain mental balance and achieve psychological stability of the teaching staff.*

Keywords: *higher education institution, higher education students, physical culture and sports, transformations in the legislative sphere, permacrisis*

Актуальність презентованого матеріалу полягає в тому, що професійна підготовка здобувачів вищої освіти в Україні зазнає постійних змін в сучасних умовах. І це пов'язане не лише з умовами невизначеності, викликаними довготривалими воєнними діями, соціально-економічними трансформаціями та геополітичними зрушеннями, а й з внутрішніми (всередині країни та сферах її господарства) реорганізаціями (модернізація, оптимізація, реструктуризація тощо). Постійні локальні зміни в умовах загальної глобальної нестабільності викликають вже не лише тимчасове зниження працездатності, а й стан постійної виснаженості [8; 9]. Така ситуація спричиняє стан пермакризи, тобто постійної кризи – відчуття життя людиною у небезпеці та невизначеності протягом тривалого часу [1, с. 22].

Система вищої освіти України зазнає постійних трансформацій, а останні зміни нормативного характеру

спричинили ситуацію, яка вимагає швидкого реагування та адаптації існуючого процесу освітньо-професійної підготовки здобувачів вищої освіти до нововведень. Акцентуємо увагу на декількох нормативних документах, які, на наше переконання, мають на меті доволі кардинальне реструктурування освітньо-професійної підготовки. Це, зокрема: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти» [6], Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовки здобувачів вищої освіти» [5], Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.02.2021 № 128 «Про затвердження вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм» [4], Класифікатор професій – 2025 (чинний, із змінами 13.12.2024) [3] та ін.

Метою розвідки є окреслення змін у підготовці здобувачів вищої освіти (на прикладі магістрантів спеціальності Фізична культура і спорт) в сучасних умовах пермакризи.

Основні результати. На претендуючи на всебічне розкриття чинників і наслідків пермакризи (деякі з них окреслено в авторських напрацюваннях [1-2; 7]), зосередимося на ключових питаннях змін у підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності Фізична культура і спорт. Ми свідомо акцентуємо на спеціальності, а не на освітніх програмах в її межах, оскільки освітні програми мають відображати унікальну специфіку підготовки фахівців в конкретних закладах вищої освіти, а спеціальність передбачає ґрунтування на державних нормативно-правових документах.

І почнемо зі змін, які зафіксовано у Класифікаторі професій – 2025 [3] щодо здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, зокрема щодо професій (посад), які обійматимуть випускники конкретної спеціальності. Структура класифікатора містить дев'ять розділів, важливими для випускників бакалаврату і магістратури є розділи 3 і 2 відповідно: Фахівці і Професіонали. Розглянемо позицію 3 Професіонали, оскільки саме вона відповідає посадам випускників другого рівня вищої освіти. Звісно, і роботодавці і випускники мають бути

обізнаними з даною інформацією. Проте вивчаючи першу таблицю Розділу 2. Професіонали «Класифікація професій» не бачимо жодної позиції, пов'язаної з фізичною культурою та спортом, що спочатку викликає певне нерозуміння майбутнього працевлаштування випускників. Та вивчаючи додаток А (Показчик професійних назв робіт за кодами професій) знаходимо такі позиції: Методист з фізичної культури і Консультант з питань здорового способу життя, що в цілому відповідає спеціальності. Хоча порівнюючи шифри бачимо, що Консультант центру професійного розвитку; Вихователь-методист; Методист з фізичної культури; Методист з економічної освіти; викладач (методи навчання); Інструктор-льотчик-методист; Консультант з питань здорового способу життя і Методист відповідають одному шифру 2351.2, що відповідно до таблиці 2 має назву «Інші професіонали в галузі методів навчання» [3]. Для людини, яка не має певного досвіду роботи з класифікаторами така ситуація є доволі незрозумілою: то якою ж буде посада випускника і запис в трудовій книжці? Питання, яке навіть в освітній програмі потребує деякого пояснення для здобувачів вищої освіти і окремих роботодавців. Зауважимо, що такі зміни в класифікаторах роз'яснюються працівникам кадрових служб і бухгалтерам та власне і сам класифікатор в офіційній версії є доступним на бухгалтерських сайтах. Звісно, не всі науково-педагогічні працівники відслідковують таку інформацію, тому не завжди можуть надати своєчасну кваліфіковану відповідь на запитання здобувачів освіти з питань майбутніх професій (посад).

Наступна позиція, яка є специфічною для сприйняття, це зміни до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти [6]. І це стосується не лише шифрокодів спеціальностей і галузей знань, а й їх назв. Деякі з назв залишилися незмінними, що полегшує орієнтування в цій сфері вступників, здобувачів вищої освіти, їх батьків, роботодавців, зацікавленої громадськості. Та певна кількість галузей знань і спеціальностей зазнала трансформації шляхом об'єднання / розділення / перегруповування / зміни назв тощо. Частково це зроблено для уніфікації назв спеціальностей відповідно до Міжнародної стандартної класифікації освіти

ISCED-F 2013, що має сприяти полегшенню процедури визнання дипломів (документів) про вищу освіту. Хоча повної відповідності не спостерігається [6]. Щодо спеціальності Фізична культура і спорт зазначимо, що збережено назву спеціальності, а відповідно до ISCED-F 2013 – назва «Sports» є співзвучною до вітчизняної назви. Хоча має розбіжності в науково-методичному тлумаченні зазначених понять. Та це не є проблематикою нашої науково-практичної розвідки. Та цією Постановою [6] передбачено наявність Міждисциплінарних освітніх програм в межах однієї галузі і Міждисциплінарних міжгалузевих освітніх програм. Для спеціальності А7 Фізична культура і спорт можливим є інтеграція зі спеціальностями галузі знань А Освіта (в межах галузі) та з деякими спеціальностями інших галузей, проте варто бути дуже обережними з такими інтегративними діями відповідно до регламентуючих документів [4].

Ще наголосимо на окремих позиціях, які передбачені Положенням про акредитацію освітніх програм [5], які розробляються в межах спеціальності та за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти. Зокрема, на одній з позицій п. 8 Розділу II: «... За запитом керівника експертної групи заклад вищої освіти надає експертній групі тимчасовий доступ до матеріалів дистанційного навчання та інших навчально-методичних матеріалів на відповідних ресурсах закладу вищої освіти (за наявності) ...» [5]. До 2024 року заклад (або випускова кафедра / факультет / інститут) могли відмовити експертній групі в такому доступі, посилаючись на захист авторських прав розробників дистанційних навчальних курсів, які розміщено на освітніх платформах закладів освіти. З цього року «...Відмова закладу вищої освіти в наданні такого доступу прирівнюється до недопуску експертної групи до проведення візиту експертів у заклад вищої освіти ...» [5]. І це накладає додаткові ресурсі витрати на професорсько-викладацький склад, який забезпечує підготовку фахівців спеціальності Фізична культура і спорт. І справа не в тому, що викладачі неспроможні розробити відповідні курси, а в тому, що переважна більшість занять для здобувачів вищої освіти зазначеної спеціальності відбувається в спортивних залах, басейнах, на спортивних майданчиках,

стадіонах тощо. І практикоорієнтовану складову неможна замінити повністю на дистанційний формат. Та й недоцільною є така заміна. Про особливості викладання практикоорієнтованої складової освітніх програм (навчальних планів) йшлося в попередніх авторських напрацюваннях [2; 7]. Звісно, для магістерських програм, які передбачають науково-дослідницький, управлінський та фахово-методичний складники, відповідна позиція не є катастрофічною. Та маємо акцентувати увагу на обов'язковому врахуванні специфіки кожної спеціальності при проходженні акредитаційних процедур, особливостей територій, де розміщено ЗВО (прифронтові чи умовно безпечні), специфіку контингенту (діючи спортсмени, тренери, судді та ін.), що уможливило живий, змішаний формат надання освітніх послуг або переважно індивідуальну траєкторію, що, звісно, дає змогу здобувачам продовжувати спортивну кар'єру, та зменшує їх участь у соціальному житті закладу вищої освіти.

Висновок. Навіть на основі зазначених позицій можемо стверджувати, що необхідно постійно моніторити зміни в інформаційно-законодавчій сфері, зокрема забезпечення системи освіти як професійної діяльності автора розвідки, що надасть змогу не лише підвищити рівень власної обізнаності та професіоналізму, а й здійснювати контрольований адекватний інформаційний супровід здобувачів вищої освіти, що особливо важливо у таких прикладних сферах, як фізична культура і спорт; та зберегти психічну рівновагу й досягти психологічної стійкості НПП. В сучасних умовах пермакризи зазначене є актуальним та обов'язковим чинником забезпечення якості освітнього процесу у ЗВО.

Джерела:

1. Гнезділова К. М., Терентьева Н. О. Особливості професійної діяльності викладача закладу вищої освіти в умовах невизначеності. *Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в умовах невизначеності: матеріали науково-практичного семінару з міжнародною участю* (Миколаїв, 25.04.2024). С. 20-25.

2. Гнезділова К. М., Терентьева Н. О. Цифровізація вищої освіти: до питання збільшення активного навантаження на викладача-науковця. *Науково-методичні засади інформаційно-аналітичного*

супроводу цифрової трансформації освіти і педагогіки в умовах воєнного стану (до Всеукраїнського фестивалю науки): зб. матеріалів (тез доповідей) круглого столу (Київ, 17 трав. 2023 р.). Вінниця : ТВОРИ, 2023. 52 с. С. 43-45.

3. Класифікатор професій – 2025 (чинний, із змінами 13.12.2024). URL : <https://www.buhoblik.org.ua/kadry-zarplata/trudoustrojstvo/3978-klasifikator-profesij.html#04>

4. Наказ Міністерства освіти і науки України від 01.02.2021 № 128 «Про затвердження вимог до міждисциплінарних освітніх (наукових) програм». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0454-21#Text>

5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 15.05.2024 № 686 «Про затвердження Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовки здобувачів вищої освіти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1013-24#Text>

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.08.2024 № 1021 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1021-2024-p#Text>

7. Терентьева Н.О. Змішане навчання: переваги і недоліки в умовах сьогодення. *Освіта і здоров'я підрастаючого покоління: матеріали п'ятого міжнародного симпозіуму (Київ, 2023).* 2023. Вип. 5. С. 138-139.

8. Терентьева Н. О. До питання психологічної стійкості викладачів спортивних дисциплін у закладах вищої освіти під час воєнного стану. *Підвищення фізичної працездатності різних груп населення в процесі занять фізичною культурою і спортом: збірник матеріалів Міжнародної наукової практичної конференції (Ірпінь, 26 травня 2023 р.).* Ірпінь, 2023. 197 с. С. 132-136.

9. Терентьева Н. О. Психологічна стійкість науково-педагогічних працівників як запорука фахової підготовки у закладах вищої освіти України в умовах воєнних дій. *Могілянські читання 2022: Досвід та тенденції розвитку суспільства в Україні: глобальний, національний та регіональний аспекти.* XXV Всеукр наук.-практ. конф. тези доп. Інноваційні технології у фізичному вихованні та студентському спорті (Миколаїв, 17-11 листоп. 2022 р.). Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. 128 с. С. 88-91.

Здоров'я та освіта XXI століття / Health and Education XXI

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА
ІМЕНІ В.О. СУХОМЛИНСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЗАПОРІЗЬКА
ПОЛІТЕХНІКА»
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А.С. МАКАРЕНКА
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ
КОЛЕГІУМ» ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА
ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ
МІЖНАРОДНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ БЕЗПЕКИ, ЕКОЛОГІЇ
ТА ЗДОРОВ'Я

**НАУКОВО-ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ
В КРИЗОВИХ УМОВАХ /
SCIENTIFIC AND INFORMATIONAL SUPPORT
OF PROFESSIONAL TRAINING OF SPECIALISTS
IN CRISIS CONDITIONS**

*Матеріали
II науково-практичного семінару*

*20 березня 2025 року
м. Київ*

УДК 378:37.091.12

*Рекомендовано до друку Вченою радою
гуманітарно-педагогічного факультету
Національного університету біоресурсів і природокористування України
(протокол № 9 від 17 травня 2025 року)*

Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах: матеріали II науково-практичного семінару (20 березня 2025 року, м. Київ); відп. ред. і укл. Н. О. Терентьєва. Київ: Редакційно-видавничий відділ НУБіП України, 2025. 252 с.

Відповідальний редактор і укладач:

Терентьєва Н. О., доктор педагогічних наук, професор [Національний університет біоресурсів і природокористування України]

Рецензенти:

Бахмат Н. В., доктор педагогічних наук, професор [Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка]

Білик В. Г., доктор педагогічних наук, професор [Український державний університет імені Михайла Драгоманова]

ISBN 978-617-8598-13-6

Збірник репрезентує авторські матеріали, представлені в рамках проведення II науково-практичного семінару з міжнародною участю «Науково-інформаційний супровід професійної підготовки фахівців в кризових умовах», які органічно розкривають різні аспекти окресленої проблематики.

Матеріали стануть у нагоді науковим, науково-педагогічним, педагогічним, медичним працівникам, фахівцям в галузі фізичної культури і спорту, здобувачам усіх рівнів вищої освіти, учителям-практикам і керівникам закладів освіти.

© Автори публікацій, 2025

© НУБіП України, 2025